

Bestuurders van waterketenkoepels blikken vooruit

‘Stabiliteit en ruimte, ter

Wat is ruim anderhalf jaar na de ondertekening van het Bestuursakkoord Water de stand van zaken in het land? Waar zitten knelpunten en wat is nog nodig om de ketensamenwerking tot een permanent succes te maken? De voorzitters van de VNG, Vewin en de UvW geven hun visie over de integratie in de waterketen.

Peter Glas (l), Annemarie Jorritsma en Cees Veerman

In april 2010 maakten de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en Unie van Waterschappen (UvW) afspraken over samenwerking in de waterketen. Uitgangspunt daarbij was ‘behoud van de bestaande zorgplichten’: de gemeenten behielden de rioleringstaak, de waterschappen de zuiveringstaak. Het beoogde doel was een doelmatigheidswinst van 380 miljoen euro, door samenwerking bij investeringsbeslissingen en operationele taken. In 2011 hebben VNG en UvW deze afspraken – samen met de drinkwatersector, het rijk en de provincies – vastgelegd in het Bestuursakkoord Water. Eind 2012 is een belangrijk ijkpunt: in 75% van de regio’s moet dan sprake zijn van goede ketensamenwerking. *Is dat gelukt?*
Peter Glas, voorzitter Unie van Water-

schappen: ‘Ik zou denken van wel: het ketendenken heeft een enorme vlucht genomen. Inmiddels is men overal in het land in ruim 60 regio’s actief met initiatieven voor concrete ketensamenwerking. Vaak is de samenwerking gestoeld op bestaande zuiveringsclusters. Ten opzichte van de ongeveer 415 gemeenten in Nederland betekenen 60 waterketenregio’s een opschaling met een factor 7; dat brengt al heel wat schaalvoordelen met zich mee.’

Waterkrachten gebundeld

‘Dat klopt’, beaamt Annemarie Jorritsma, voorzitter van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. ‘De ketenpartners hebben de afgelopen periode

gebruikt om elkaar te leren kennen en om te onderzoeken waar mogelijkheden tot samenwerking liggen. Dat kan alleen op basis van begrip en vertrouwen, dus dat kost in het begin even tijd. Inmiddels hebben veel gemeenten en waterschappen hun krachten gebundeld. We zijn goed op weg, maar het is te vroeg om tevreden achterover te leunen. Er kan nog best een tandje bij.’

‘Mij bereiken dezelfde berichten’, aldus Cees Veerman, voorzitter van Vewin, de Vereniging van Waterbedrijven in Nederland. ‘Al moet daarbij worden gezegd dat de drinkwaterbedrijven bij veel initiatieven een beetje aan de zijlijn staan. Ze willen graag hun bijdrage leveren, maar de grootste winst is toch te behalen aan de riolerings- en zuive-

wille van kwaliteit'

ringskant. Dat neemt niet weg dat de waterbedrijven de 70 miljoen euro die zij in hun deel van de waterketen moeten besparen, zeker zullen halen.'

Waar zit de kracht van de Nederlandse waterketen?

Jorritsma: 'In dit land wordt al sinds mensenheugenis samengewerkt op het gebied van water. Eerst was dat de strijd tegen hoog water, later kwamen daar het gevecht tegen ziekten bij en de zorg voor genoeg zoet water voor landbouw, industrie en consumenten. Dat heeft geleid tot een fijnmazig net van publieke en private organisaties die zich elk hebben toegelegd op een deel van de watercyclus. De kracht van de keten zit in de gecombineerde kennis en ervaring, en de onderlinge samenwerking tussen de schakels.'

Innovatie als katalysator

Glas: 'Met name door die samenwerking is de Nederlandse watersector zeer innoverend. Het is vaker gezegd: op de snijvlakken van disciplines ontstaan vaak nieuwe ideeën en dat zien we de laatste jaren steeds meer, ook in de samenwerking tussen waterschappen, drinkwaterbedrijven en gemeenten. Ik denk dat innovatie ook vooral een rol kan spelen bij het vinden van oplossingen van nieuwe opgaven, bijvoorbeeld op het gebied van klimaatontwikkelingen en duurzaamheid.'

Veerman: 'Wat dat betreft, is de aanname in het Bestuursakkoord Water, dat innovatie een katalysator kan zijn voor kwaliteit en efficiency, dan ook

een juiste. Overigens moeten we niet te lyrisch worden over de waterketen: we maken gewoon allemaal deel uit van dezelfde cyclus en zijn dus ook min of meer tot elkaar veroordeeld.'

Kwetsbaarheid

Glas: 'In de discussie over de kracht van de keten, moeten we ook een zwak punt niet over het hoofd zien: de kwetsbaarheid van de keten als geheel én van met name de kleinere organisaties. De waterketen kampt met hetzelfde probleem als veel technische sectoren: een te geringe instroom van jongeren, onder andere doordat er te weinig wordt gekozen voor technische opleidingen. Dat is een nationaal probleem, dat wij niet zelf kunnen

oplossen. Wat de sector wel kan doen, is het werken met water zo interessant en uitdagend mogelijk maken, en goede carrièrekansen bieden. Ook op dat vlak kunnen schaalvergroting en aandacht voor innovatie en duurzaamheid aantrekkelijke randvoorwaarden scheppen.’

Jorritsma: ‘Terecht dat je hier aandacht voor vraagt. Bij kleinere gemeenten is inderdaad de kwetsbaarheid van een kleine rioleringsafdeling een zorgpunt. Als de bestaande knowhow niet kan worden doorgegeven aan een jongere generatie, of als zelfs een basisniveau aan dienstverlening niet kan worden gegarandeerd, zul je echt een oplossing moeten vinden. Intensiever samenwerken met waterketenpartners ligt dan voor de hand.’

Is een focus op duurzaamheid, kwaliteit en gezondheid niet veel belangrijker dan op efficiency?

Veerman: ‘Ik denk dat je de centrale taken scherp in het oog moet houden. De waterketen draait primair om volksgezondheid: voldoende schoon en betrouwbaar drinkwater, dat na gebruik veilig wordt afgevoerd en gezuiverd. Dus bij innovaties en efficiencyverbetering moet de focus op volksgezondheid blijven!’

Hoe gaat de waterketen verder vanaf hier?

Jorritsma: ‘Vanuit de focus op volksgezondheid zijn er nu al ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en hergebruik. We hebben in de Visie afvalwaterketen 2030 ook kansen in

kaart gebracht en die laten we natuurlijk niet liggen. De route is bepaald, we zijn onderweg. Het onderlinge vertrouwen groeit, waardoor we steeds succesvoller zullen zijn in het behalen van de gestelde doelen. Er is een adequate interventieladder die alle partijen bij de les houdt, dus ik ben er zeker van dat het zal lukken. We moeten ons in ieder geval niet laten afleiden, door bijvoorbeeld wéér een structuurdiscussie: daar is echt geen tijd voor.’

‘Inderdaad’, beaamt Veerman, ‘Er komen zaken op ons af die dringend de aandacht vragen. Nog onlangs stelde het RIVM dat er op afzienbare termijn een tekort aan zoet water kan ontstaan. Nu al zie je dat een droog voorjaar, gevolgd door een droge zomer, voor grote problemen kan zorgen. Het is dus: allemaal de hand aan de ploeg en doorpakken.’

Meer ruimte voor investeringen

Glas: ‘Wat daarbij enorm zou helpen, is als de Wet Houdbare overheidsfinanciën wordt aangepast: die verhindert ons broodnodige investeringen te doen. En dat knelt extra, omdat er inderdaad de nodige opgaven op ons afkomen: kapitaalsinvesteringen aan de kwaliteitskant, extra veiligheidseisen en ga zo maar door.’

Jorritsma: ‘Stabiliteit en meer ruimte om te investeren zijn zeker gewenst.

Van onze zijde zullen we zorgen voor volstrekte transparantie, via diverse benchmarks. Want uiteindelijk gaat het erom de belastingbetaler zo goed mogelijk te bedienen tegen integraal gezien zo laag mogelijke kosten. Daarbij is het niet vreemd om verantwoordelijkheden bij verschillende ketenpartners te beleggen. Begin november liet de Adviescommissie Water, onder voorzitterschap van Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Willem-Alexander, zich langs dezelfde lijnen uit in het advies ‘Bestuurlijke balans in het waterbeheer’.

Evenwicht door tegenwicht

Veerman: ‘Een goede verantwoordelijkheidsverdeling houdt iedereen scherp, dat lijkt me een goede zaak. Het gaat om ‘evenwicht door tegenwicht’. Dat bereik je het best door apart beleggen van beleid, advies en toezicht.’

Glas: ‘We hebben het bij waterbeheer over primaire overheidstaken: de zorg voor veiligheid en volksgezondheid. Daar kun je niet te licht over denken, dat komt niet vanzelf tot stand. We hebben er in dit land samen lang en hard aan gewerkt om dit systeem op het huidige, ook internationaal gezien, zeer hoge niveau te krijgen. Het is belangrijk zeer zuinig om te gaan met die gezamenlijke verworvenheid. In het belang van de huidige inwoners van Nederland, maar vooral ook van de generaties die daarna komen.’

$$\frac{E}{t} = \frac{m}{t} gh$$

$$P = \frac{1}{2} \rho \Phi v^2$$

$$\Phi = Av$$

